

๑. สภาพปัญหา

ในปัจจุบันนี้ทางภาคใต้ของประเทศไทย เกิดมีปัญหามากมาย ปัญหาต่าง ๆ ที่มีขึ้นครอบคลุมด้านการเมืองและการปกครอง การเศรษฐกิจสังคม มีการวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานปกครองในแง่ต่าง ๆ เช่น กล่าวหาว่ามีการทุจริตต่อหน้าที่ ขาดผลประโยชน์ใส่ตน กดขี่ข่มเหงประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อน ไม่ประพฤติตนให้อยู่ใน ทำนองคลองธรรม ไม่มีสมรรถภาพและระเบียบวินัย ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดการประสาน งานระหว่างหน่วยงานด้วยกัน ทำให้การสนองความต้องการของประชาชนล่าช้า เกิดความ เสียหายต่อทางราชการและประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเรื่องทำความหนักใจให้กับ เจ้าหน้าทีที่เป็นผู้บริหารประเทศอยู่เป็นอันมาก เป็นปัญหาที่เจ้าพนักงานปกครองระดับต่าง ๆ ต้องประสบอยู่ โดยเฉพาะปลัดอำเภอซึ่งถือได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนใน ท้องถิ่นมาก ย่อมจะต้องมีส่วนกระทบในการทำงาน นอกจากนั้นในภาคใต้ ยังมีภัยคุกคามของ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ปัญหาค่านาชาและศาสนา วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ความเคลื่อนไหวของโจรจีนคอมมิวนิสต์ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ขบวนการโจรก่อการร้าย การปลุกระดมมวลชนของกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ทำการขับไล่เจ้าพนักงานปกครองที่ซัดซวาง ผลประโยชน์ของพวกตน หรือไม่ยอมตามที่ตนต้องการ การร้องเรียนกล่าวโทษตลอดจน โจรผู้ร้ายธรรมดาซึ่งมีมากในภาคใต้ การปฏิบัติงานของปลัดอำเภอเป็นงานที่มีขอบข่าย กว้างขวางมาก เกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องที่ เป็นงานที่น่าจับตามองสูง ให้กับประชาชน ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาย่อมกระทบขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของปลัดอำเภอ จึงย่อมมีเป็นธรรมดา เมื่อมีปัญหาก็เกิดขึ้นเช่นนี้ ผู้เขียนพิจารณาเห็นว่า อาจจะมีผลทำให้การบริหารงานของปลัดอำเภอจะไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควร ตลอดจน การทำงานขาดประสิทธิภาพ

เมื่อมีปัญหา มาก ๆ เข้า ปลัดอำเภอซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญรองจากนายอำเภอ อาจเกิดความ
 ท้อแท้ เกิดความเบื่อหน่ายไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในตำแหน่งนี้ ความคิดริเริ่มจะมีน้อย
 แก้ไขแต่ปัญหาเฉพาะหน้า รอโอกาสที่จะขอลาศึกษาต่อ หรือขอย้ายออกจากภาคใต้
 ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการกล่าวหาเจ้าพนักงานปกครองในทางไม่ดี มีอยู่เนือง ๆ ย่อมเป็นการ
 แสดงว่า ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอ น่าจะโดนกระทบบ้าง
 ตามเหตุการณ์ของแต่ละท้องถิ่น ๗๘๕๐๘

๒. ความสำคัญของปัญหา

เจ้าพนักงานปกครองระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ
 ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ส่งไปประจำอำเภอให้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอ
 เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ ๓ และ ๔ แต่ละอำเภอจะมีปลัดอำเภอน้อยเท่าใด
 แล้วแต่ความจำเป็นและปริมาณงานของอำเภอนั้น ๆ นอกจากปลัดอำเภอประจำอำเภอ
 กิ่งกล่าวแล้ว ในราชการของกิ่งอำเภอ ก็ยังมีปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอและ
 ปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอกว้าง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้าบริหาร
 ราชการ รับผิดชอบงานทั้งหมดรองจากนายอำเภอ ในท้องที่ของกิ่งอำเภอนั้น ๆ เป็นผู้ที่มี
 ความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมากหน้าที่ของปลัดอำเภอเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ
 ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบายของทางราชการ เป็นสื่อกลาง
 นำบริการของรัฐไปสู่ประชาชน และนำความต้องการของประชาชนเสนอให้ผู้บังคับบัญชา
 ระดับเหนือทราบ หาทางแก้ไขปัญหาคุปรุสรรคให้แก่ประชาชนต่อไป มีอิทธิพลต่อความสงบ
 เรียบร้อยความผาสุกของประชาชนโดยรวม กล่าวคือ การปฏิบัติงานของปลัดอำเภอมีความ
 เกี่ยวพันกับประชาชนในท้องที่ของตน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยนายอำเภอ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งนอกจากจะต้องปฏิบัติงานตามระเบียบคำสั่ง กฎหมาย ซึ่งเป็น
 หน้าที่โดยตรงแล้ว ยังต้องทำตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายอย่างอื่น ๆ

อันกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ แม้พระราชกำหนดกฎหมายมิได้ระบุไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ๆ ว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใด ก็ให้พึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ * จึงจะเห็นได้ว่าผู้ที่จะไปดำรงตำแหน่งนี้จะต้องมีความรอบรู้ เกี่ยวกับหลักการบริหารและการปกครองกฎหมายต่าง ๆ ระเบียบแบบแผนของทางราชการ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฏธรรมท้องถิ่นจะต้องเป็นบุคคลที่รอบรู้ และทันต่อเหตุการณ์ของบ้านเมืองอยู่เสมอ เพราะในกรณีที่นายอำเภอไม่อยู่หรือปฏิบัติราชการไม่ได้ ปลัดอำเภอผู้อาวุโสจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนหรือ ปฏิบัติราชการแทนนายอำเภอเป็นคนแรกเสมอ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบงานทั้งหมดของอำเภอ นั้น ในระยะที่รักษาราชการแทนอยู่ จึงจะเห็นได้ว่า บางครั้งต้องรับผิดชอบงานของอำเภอแทบทั้งสิ้น

ผู้เขียนมีความสนใจในค่านี้น้อยอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันได้รับราชการประจำกองประสานราชการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกองประสานราชการเป็นหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติและรับผิดชอบงานในภาคใต้ โดยเฉพาะทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจและสังคม และโดยเฉพาะเน้นหนักในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเกิดมีปัญหามากมายอยู่ในขณะนี้ จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะทำการ ศึกษาวิจัยวิจัยและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ เพื่อวิเคราะห์วิจัยและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ให้ทราบถึงลักษณะสภาพของขวัญ เพื่อทราบสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำลายขวัญหรือบารุงส่งเสริมขวัญ ในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย ในการพิจารณากำหนดแนวทางในการที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

* พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗, มาตรา ๑๗๒ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘, ข้อ ๕๗

ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอคำ
บอมมีผลต่อเนื่องที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ
ต่อประชาชนในภาคใต้ อันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของทางราชการต่อไป

๓. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่า ในการปฏิบัติงาน
ของเจ้าพนักงานปกครองระดับปลัดอำเภอ ในจังหวัดภาคใต้ ๑๔ จังหวัด ซึ่งได้แก่จังหวัดชุมพร
ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล
ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นั้น มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด
ดีหรือไม่ดี มีความรู้สึกต่อการงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนผู้บังคับบัญชาอย่างไรและ
เรื่องอื่น ๆ เช่น การแบ่งหน้าที่การงาน การได้รับมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ เกียรติภูมิและ
ศักดิ์ศรีของการดำรงตำแหน่ง สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบขวัญ
และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอเป็นอย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุที่
ทำลายขวัญ หรือบำรุงส่งเสริมขวัญและความพึงพอใจในการทำงานบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ต่อการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในอันที่จะได้ทราบและพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต่อไป

ในการวิจัยปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้พิจารณาเลือกศึกษากลุ่มเจ้าพนักงานปกครอง
ในจังหวัดภาคใต้ ด้วยเหตุผล ๓ ประการ

- ๑) ภาคใต้เป็นเขตที่มีผู้ก่อการร้ายเป็นจำนวนมาก และนับแต่จะทวีความ
รุนแรงในการปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลมากยิ่งขึ้น
- ๒) ปัญหาชายแดนภาคใต้ มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาชาวไทยมุสลิม ซึ่งรัฐบาล
ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ในการปรับปรุงสมรรถภาพของเจ้าพนักงานปกครอง

๓) ผู้เขียนเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานปกครอง ในจังหวัดภาคใต้โดยตรง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ก่อนนโยบายการแก้ปัญหาการจัดการปกครอง

๔. สมมติฐาน

การศึกษาเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอใน ภาคใต้ครั้งนี้ ผู้เขียนได้ตั้งสมมติฐานไว้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้ คือ ปลัดอำเภอในภาคใต้มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์

เนื่องจาก

- ๑) มีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ
- ๒) ได้รับความร่วมมือประสานงานในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงานและ ประชาชนเป็นอย่างดี
- ๓) ได้รับความปกครองบังคับบัญชาด้วยความยุติธรรมและความช่วยเหลือจาก ผู้บังคับบัญชา
- ๔) มีความเชื่อว่ามีโอกาสก้าวหน้าในทางราชการตามความรู้ความสามารถ และมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
- ๕) มีความภาคภูมิใจที่ทำงานเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานนี้
- ๖) ความรู้สึกที่มีต่อสภาพการ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการปฏิบัติ

งานดี

การที่ผู้เขียนได้ตั้งสมมติฐานไปในทางบวก (positive hypothesis) เนื่องจากผู้เขียนได้วิเคราะห์จากนโยบายต่าง ๆ ของกรมการปกครองและกระทรวงมหาดไทย ที่ให้การสนับสนุนการทำงานของข้าราชการในจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน และจังหวัดที่มีผู้ก่อการร้าย มาตรการที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายดังกล่าว ได้แก่การ พิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ การให้สวัสดิการ เช่น เงินเพิ่มค่าครองชีพ การให้เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติราชการต่างท้องที่โดยไม่จำกัดในรอบเดือน การรับฟัง การร้องทุกข์ (รวมทั้งเรื่องส่วนตัวอื่น ๆ) ฯลฯ

ทำให้ผู้เขียนพิจารณาเห็นว่า ควรตั้งสมมติฐานไปในทางบวก (positive hypothesis) เพื่อพิสูจน์ว่าปลัดอำเภอในภาคใต้ทั้งหมดมีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หรือไม่ เพียงไรและอย่างไร

อนึ่ง แม้สภาพปัญหาโดยทั่วไป จะเป็นไปตามที่ใดก็ตามมาข้างต้นแล้วก็ตาม แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะ เป็นเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ เจ้าพนักงานปกครองในภาคใต้ รวมทั้งประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปร่วม ปฏิบัติงานกับ เจ้าพนักงานปกครองในจังหวัดภาคใต้หลายครั้ง พบว่าส่วนใหญ่เจ้าพนักงาน ปกครอง เหล่านั้นมีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานค่อนข้างดี ทำให้ผู้เขียนมีความ เห็นว่าทัศนคติของปลัดอำเภอในภาคใต้ทั้งหมดอาจจะมีทัศนคติอย่าง เกี่ยวข้องกับบรรดา เจ้าพนักงานปกครอง ซึ่งผู้เขียนมีประสบการณ์มาแล้วหรือไม่ เพียงไรและอย่างไร จึง ทำให้ผู้เขียนตั้งสมมติฐานไปในทางบวก (positive hypothesis) ดังกล่าวข้างต้น

๕. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอ ในภาคใต้ เพื่อได้ทราบและพิจารณาเกี่ยวกับด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความคิดเห็น ของผู้ที่ดำรง ตำแหน่งปลัดอำเภอทุกคน ทุกระดับ ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ส่งไปปฏิบัติงานประจำอำเภอต่าง ๆ ในขณะที่ได้ทำการศึกษาวิจัยนี้ของทุกอำเภอ ทุกกิ่งอำเภอ รวมทั้งสิ้น ๘๘ อำเภอ ๑๑ กิ่งอำเภอ ใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งจะได้ทำการศึกษา ปลัดอำเภอประจำอำเภอ และประจำกิ่งอำเภอทุกระดับ ในท้องที่ดังกล่าวแล้ว

วิธีการศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ ปลัดอำเภอในภาคใต้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษามีเป็นจำนวนมาก คือ ครอบคลุม ๘๘ อำเภอ ๑๑ กิ่งอำเภอ ใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ จึงใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถาม ทางไปรษณีย์ให้ปลัดอำเภอตอบ นอกเหนือจากที่ได้คนคว้านั่งสืบประกอบจากเอกสาร ต่าง ๆ หอสมุด และจากเอกสารของทางราชการเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว การสร้างคำถาม ได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรกเป็นแบบกำหนดให้ตอบ ให้เลือก ให้แสดงความคิดเห็น

ที่ค่อนข้างกว้างขวาง ซึ่งคนหนึ่ง เป็นค่าตามประเภทให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความ
ที่ได้รับไว้ในแบบสอบถาม โดยการให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ เห็นด้วยบ้าง
เห็นด้วย ไม่ออกความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในการนี้ผู้เขียนได้สร้างแบบสอบถามขึ้น จำนวน ๖๐ ข้อ ตามสมมติฐานและ
ทฤษฎี เพื่อใช้ในการสอบถามปลัดอำเภอในเรื่องนี้ และได้ทดสอบแบบสอบถามทำการ
Pretest แบบสอบถามเสียก่อน ผู้เขียนได้นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาข้อบกพร่อง
และปรับปรุงแก้ไขกับปลัดอำเภอ รุนที่ ๑๘ จำนวน ๕๑ คน ซึ่งมาเข้ารับการศึกษาอบรม
ระหว่างวันที่ ๖ กรกฎาคม - ๑๘ กันยายน ๒๕๑๘ ณ โรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง
วิทยาลัยการปกครอง (ฝ่ายการศึกษา) อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เพื่อทำการทดสอบ
กับปลัดอำเภอทราบข้อบกพร่อง สิ่งที่จะต้องแก้ไขขอเสนอแนะเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว
จัดพิมพ์แบบสอบถามส่งไปให้ปลัดอำเภอในภาคใต้ตอบ โดยผู้เขียนคัดรายชื่อปลัดอำเภอ
ทั้งหมดในภาคใต้ ที่ดำรงตำแหน่งประจำอำเภอต่าง ๆ และกิ่งอำเภอ อันเป็นปัจจุบัน
เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๘ มีปลัดอำเภอรวมทั้งสิ้น ๖๐๑ คน จึงได้จัดส่งแบบสอบถาม
ไปตามที่อยู่ ซึ่งคัดมาจากทะเบียนของกองอัตรากำลังและส่งเสริมสมรรถภาพ กรมการปกครอง
และเท่าจำนวนคนดังกล่าวแล้ว ในการนี้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน ๔๔๔ ชุด
ผู้เขียนได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์และบกพร่องออกไป และแบบสอบถาม
ของปลัดอำเภอบางคน ซึ่งเพิ่งได้รับการแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งทางภาคใต้ ในช่วงระยะ
ไม่ถึง ๓ เดือน ทั้งไป รวบรวมไว้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เฉพาะผู้ที่รับราชการอยู่ในภาคใต้
ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปเท่านั้น เพราะในช่วงระยะ ๓ เดือน ปลัดอำเภอซึ่งส่วนมากเป็น
ผู้ที่สำเร็จชั้นปริญญาตรี แม้นที่มีความรู้ค่ากว่าปริญญาตรีก็เป็นผู้ที่มีอายุสูง มีประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะได้ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ ต้องใช้เวลาพอสมควร
ดังนั้น ย่อมมีความสามารถที่จะวินิจฉัยเหตุการณ์ สังเกตการณ์ วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี
ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้วได้ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จริง ๆ เหลือแบบสอบถาม
จำนวน ๕๐๐ ชุด คิดเป็น ๘๓.๑๘% ของข้อมูลทั้งหมด ซึ่งนับได้ว่าเป็นจำนวนมากพอ
เชื่อถือได้ นำแบบสอบถามที่ได้รับมาศึกษาวิจัยต่อไป

จะได้นำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามมาศึกษา ใช้วิธีนับแจกแจงความถี่เปรียบเทียบ เป็นเปอร์เซ็นต์ แล้วเสนอรายการข้อมูลเป็นตารางจากส่วนประกอบของขวัญและความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ที่ได้ออกหมายไว้ในข้อสมมติฐานในการศึกษา ซึ่งได้ยึดถือเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ โดยวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อหาตัวชี้บอกของตัวแปรแต่ละตัว แล้วจึงนำตัวชี้บอกแต่ละตัวมาวิเคราะห์ สร้างคำถามจนครบทุกข้อ ในการประเมินค่าตัวแปรต่าง ๆ ในเรื่องความพึงพอใจ ในงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติความร่วมมือประสานงาน จากเพื่อนร่วมงานประชาชน ในการปฏิบัติงาน การปกครองบังคับบัญชา การมีโอกาสก้าวหน้าทางราชการและความมั่นคงในหน้าที่การงาน ความภาคภูมิใจในหน่วยงานและความรู้สึกที่มีต่อสภาพการทำงาน เหตุการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น ประเมินได้จากคามัธยิมเลขคณิตของคะแนนของ ตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งคามัธยิมเลขคณิต ($\bar{x} = \text{arithmetic mean}$)

คำนวณจาก

$$\bar{x} = \frac{\text{คะแนนรวมทั้งหมดของคำตอบแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนปลัดอำเภอ } x \text{ จำนวนคำถามในกลุ่ม}}$$

เกณฑ์ในการประเมินค่าขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีดังนี้

คะแนน ๑.๐ - ๑.๔	ขวัญและความพึงพอใจต่ำมาก
คะแนน ๑.๕ - ๒.๐	ขวัญและความพึงพอใจต่ำ
คะแนน ๒.๑ - ๓.๐	ขวัญและความพึงพอใจปานกลาง
คะแนน ๓.๑ - ๔.๐	ขวัญและความพึงพอใจสูง
คะแนน ๔.๑ - ๕.๐	ขวัญและความพึงพอใจสูงมาก

เมื่อกำหนดคะแนนมัธยิมเลขคณิตในเรื่องมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติได้ค่าเท่ากับ ๔.๓ ก็หมายความว่า ปลัดอำเภอกลุ่มนี้ มีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติสูงมาก นั่นคือ ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานดีมาก ค่าของคะแนนมัธยิมเลขคณิตของความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานนี้ได้เท่ากับ ๑.๕ หมายความว่า ปลัดอำเภอกลุ่มนี้มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานนี้ อยู่ในระดับต่ำ

การวัดขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยใช้หลักการของลิเคิร์ต

(Likert Scale) การให้คะแนนในคำตอบแต่ละคำตอบ โดยพิจารณาแนวคำตอบ คำตอบมีให้เลือกเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ออกความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วเปลี่ยนจากการตอบมาให้เป็นคะแนน โดยกำหนดว่า คะแนน ๕,๔,๓,๒,๑ ตามลำดับ สำหรับคำถามประเภทบวก เช่น ข้อความที่สนับสนุนต่อขวัญและความพึงพอใจ "งานที่ท่านปฏิบัติรับผิดชอบอยู่ทุกวันนี้ถูกใจท่านมาก" ผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งจะได้ ๕ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยจะได้ ๔ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าไม่ออกความเห็นจะได้ ๓ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยจะได้ ๒ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจะได้ ๑ คะแนน ส่วนคำถามประเภทลบ ไม่สนับสนุนต่อขวัญและความพึงพอใจจะให้คะแนน ๕,๔,๓,๒,๑ ต่อคำตอบที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่ออกความเห็น เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ เช่น "ปลัดอำเภอในอำเภอที่ท่านอยู่ปรากฏว่ามีการขอลาออก ขอโอน ย้าย ไปทำงานที่อื่นเสมอ" ผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งจะได้ ๑ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย จะได้ ๒ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าไม่ออกความเห็นจะได้ ๓ คะแนน ผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยจะได้ ๔ คะแนน และผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจะได้ ๕ คะแนน ตามวิธีการของ Likert Scale^๒

โดยวิธีการทางสถิติดังกล่าวมาแล้ว จะได้ใช้เป็นเครื่องมือเป็นแนวทางในการ คำนึงงานทดสอบสมมติฐานของการศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป

๖. ขอบเขตของการศึกษา

ผู้เขียนได้แบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น ๔ บท ดังนี้คือ

บทนำ เป็นเรื่องที่ว่าควยสภาพปัญหา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของ การศึกษา วิธีการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา ข้อจำกัดในการศึกษา สมมติฐานประโยชน์

^๒ A.N. Oppenheim, Questionnaire Design and Attitude Measurement (New York:Basic Books, Inc., 1966), pp. 120 - 154.

ที่ได้รับจากการศึกษา ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสภาพการทำงานในจังหวัดภาคใต้
บทที่ ๑ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
ในเรื่องขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความหมายและความสำคัญของขวัญ การ
สร้างขวัญสิ่งผูกพันเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้
เพื่อใช้เป็นกรอบอ้างอิง (Frame of Reference)

บทที่ ๒ เป็นผลการวิจัย (Fact Findings) เกี่ยวกับความพึงพอใจ
ในงานที่ได้รับมอบหมาย ความร่วมมือประสานงานจากเพื่อนร่วมงานและประชาชนในการ
ปฏิบัติงาน การปกครองบังคับบัญชาและความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา ด้านความก้าวหน้า
และความมั่นคงในทางราชการ ความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในหน่วยงานและความรู้สึก
ที่มีต่อสภาพการ เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

บทที่ ๓ เป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัย (Analysis of Fact-Findings)
ตามที่ได้พบในบทที่ ๒

บทที่ ๔ สรุปและขอเสนอแนะ

๘. ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้จำนวนปลัดอำเภอในภาคใต้ ๕๐๐ คน จากจำนวน
ทั้งสิ้น ๖๐๑ คน โดยใช้เฉพาะผู้ที่รับราชการอยู่ในภาคใต้ ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปเท่านั้น
เพราะชั่วระยะเวลา ๓ เดือน ปลัดอำเภอส่วนมากสำเร็จปริญญาตรี ส่วนผู้ที่ไม่สำเร็จปริญญา
ก็ต้องใช้เวลานานพอสมควรที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นปลัดอำเภอ จึงยอมมีความสามารถ
ที่จะวินิจฉัยเหตุการณ์ สังเกต วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้วได้
จึงคัดเลือกเอาเฉพาะผู้ที่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว และตอบแบบสอบถามสมบูรณ์ไว้ใช้ในการ
ศึกษาเพียง ๕๐๐ คน

๙. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ทำให้ทราบขวัญและความพึงพอใจ
ในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ ตลอดจนสาเหตุข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ

ทำให้ทราบข้อเท็จจริง อาจจะนำไปแก้ไขในเรื่องขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาในโอกาสต่อไป อันจะมีประโยชน์อย่างมากในด้านการบริหารงานขององค์การ ที่จะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เพื่อจะทำให้ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ดียิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของประเทศชาติในที่สุด

นอกจากนั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเองด้วยที่รับราชการสังกัดกองประสานราชการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการในภาคใต้ และโดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ ไปปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อทางราชการสืบไป

๘. ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การวิจัยเรื่องขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อนเลย แต่การวิจัยเกี่ยวกับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานในภาคต่าง ๆ ใดมีผู้ทำการวิจัยคนความบ้างแล้ว และมีการวิจัยด้านอื่นๆในหัวข้อเกี่ยวกับขวัญที่ใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้ ฉะนั้น การวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนสัมพันธ์คล้ายคลึงกับการวิจัยเรื่อง ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอในภาคใต้ มีดังนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ นายบุญสิน จตุรพฤษ ได้ทำการศึกษาเรื่อง กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูเทศบาลนครกรุงเทพ เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาคนควาจากหนังสือและส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ โดยสอบถามครูเทศบาลนครกรุงเทพ จาก ๗๑ โรงเรียน จำนวนครูชาย-หญิง ๑,๘๒๑ คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูมีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานดี เนื่องจากมีความผูกพันต่อเทศบาลนครกรุงเทพ ได้รับการปกครองที่ยุติธรรม มีความมั่นคงในการทำงานและมีโอกาสก้าวหน้า

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ นายนคร ชาทระกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูในพระนคร กับครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยใช้การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและส่งแบบสอบถามไปให้ครูในจังหวัดพระนคร จำนวน ๒๕๐ คน ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๕๐ คน จากโรงเรียนต่าง ๆ ตอบ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทางมีความพอใจในสถานภาพของการทำงาน เพื่อนร่วมงาน พอใจเชื่อมั่นในความสำเร็จของการสอน พอใจในตัวผู้บังคับบัญชาเท่ากัน ในเรื่องโอกาสที่จะก้าวหน้าและความปลอดภัย ครูในพระนครมีขวัญดีกว่า ส่วนในเรื่องสถานะศักดิ์ศรีของอาชีพครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่า

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นายสุชน จุฑาทิพย์ ได้ศึกษาเรื่อง กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของนักวิชาการ: ศึกษาเฉพาะกรณีนักวิชาการสถานวิจัยประมงทะเล เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ การศึกษาโดยการสังเกตการณ์รวมข้อมูล วิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถาม ทำการวิจัยนักวิชาการกรมประมง ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานวิจัยประมงทะเลทุกคน จำนวน ๖๖ คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มีกำลังขวัญโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายได้ไม่พอใช้ กำลังขวัญระหว่างชาย-หญิง อายุ การศึกษาที่ต่างกันในด้านกำลังขวัญไม่ต่างกัน ผู้ที่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชามีขวัญดี

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นายนิยม เพชรนุก ได้ทำการวิจัยเรื่อง กำลังขวัญเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณีเพิ่มมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๔ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การศึกษาใช้สำรวจข้อมูลจากสนาม ส่งแบบสอบถามคนควาหนังสือประกอบสอบถามอาจารย์ข้าราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน ๙๑๒ คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อาจารย์ข้าราชการมีกำลังขวัญกำลังใจสูง พอใจผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน มีความพอใจทำนโยบายวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ด้านสวัสดิการไม่ดี ไม่พอใจในสภาพของการทำงาน แต่มีความรับผิดชอบงานสูง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ นายจักรพงษ์ เจริญศิริ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในจังหวัด

ภาคกลาง เสนอตอบมติพิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ยกกันว่าจากหนังสือ
ส่งแบบสอบถาม ผู้ตอบได้แก่ พนักงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอของภาคกลาง
จำนวน ๒๔๓ คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ข้าราชการกลุ่มนี้มีความพึงพอใจในสภาพการ
ทำงาน เพื่อนร่วมงาน พอใจผู้บังคับบัญชามากกว่าสวัสดิการและโอกาสก้าวหน้า
มีความพอใจในสถานะศักดิ์ศรีและความปลอดภัยสูง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นายพคุณ รัฐไพโรจน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กำลังขวัญในการ
ปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายปกครอง ในส่วนภูมิภาค ที่ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอโท
ฝ่ายปกครอง เสนอต่อคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษาโดยส่งแบบสอบถาม
ถามประกอบกับการค้นคว้าหนังสือเอกสารต่าง ๆ สอบถามเฉพาะปลัดอำเภอโทฝ่าย
ปกครองทุกคน ทุกอำเภอ จังหวัดของประเทศไทย จำนวนที่ได้มีผู้ตอบแบบสอบถาม
เพียง ๒๒๓ คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ข้าราชการกลุ่มนี้มีขวัญดี มีความผูกพันต่อองค์กร
พอใจผู้บังคับบัญชา มีโอกาสก้าวหน้า พอใจในสภาพการปฏิบัติงาน

วิทยานิพนธ์ทั้ง ๒ เรื่องที่กล่าวมาแล้ว โดยทั่วไปใช้การส่งแบบสอบถาม
การสำรวจ สัมภาษณ์ ศึกษาจากหนังสือเป็นหลักในการเขียนวิทยานิพนธ์

๑๐. สภาพการทำงานในจังหวัดภาคใต้

จังหวัดภาคใต้หมายถึงจังหวัด ๑๔ จังหวัด ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งแก่จังหวัด
ชุมพร ระนอง กูเก็ด พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง
สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ไปจนถึงสุดติดกับพรมแดนประเทศ
สหพันธรัฐมาเลเซีย ใน ๑๔ จังหวัด แบ่งออกได้เป็น ๔๗ อำเภอ ๑๑ กิ่งอำเภอ
๔๐๖ ตำบล ๖,๐๓๐ หมู่บ้าน มีประชากร ๕,๐๓๗,๐๒๗ คน และพื้นที่ประมาณ ๗๘,๑๔๒.
๖๖๗ ตารางกิโลเมตร^๓

^๓ กรมการปกครอง กองปกครองท้องถิ่น, หนังสือทำเนียบท้องถิ่น พุทธศักราช
๒๕๑๗(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, ๒๕๑๘), หน้า ๒๗-๓๐๗.

โดยทั่ว ๆ ไปอากาศค่อนข้างร้อน มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี จึงมีผลผลิตทางการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ การกสิกรรม อาชีพของประชาชนส่วนใหญ่เกี่ยวกับมะพร้าว ยางพารา การประมง แร่ ป่าไม้ การคมนาคมถนนหนทางยังไม่ดีเท่าที่ควร สภาพทางสังคมแตกต่างจากภาคอื่น ๆ เนื่องจากมีชนบทรวมเนียมประเพณี ภาษา ศาสนา เป็นของตน บางอย่างไม่เหมือนภาคอื่น ๆ ซึ่งข้าราชการที่จะไปรับราชการในภาคนี้ จะต้องศึกษาในสิ่งดังกล่าวมาแล้ว เพื่อให้เกิดผลดีในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

สภาพการทำงานในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญรองจากนายอำเภอ งานจะมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ย่อมขึ้นอยู่กับขวัญและความพึงพอใจของปลัดอำเภอนั้น ๆ ด้วย อันเป็นส่วนประกอบสำคัญ ยังผลให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการบรรลุเป้าหมายของทางราชการที่วางไว้ ประกอบกับเหตุการณ์ในปัจจุบันนี้มีการรุกรานบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ และผู้ก่อการร้ายต่าง ๆ และความจำเป็นของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว เจ้าพนักงานปกครองซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญ จึงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เจ้าพนักงานปกครองมีส่วนสำคัญในการบริหารงานพัฒนาและการป้องกันการคุกคาม และการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ในปัจจุบันจึงไม่มีหน้าที่เพียงแต่รักษาความสงบเรียบร้อย การทะนุบำรุงท้องที่แก่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องรับผิดชอบในการบริหารงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาผลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของรัฐบาลในเขตอำเภอด้วย ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องนำเอานโยบายในการพัฒนาประเทศของรัฐบาล มาปฏิบัติให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายตลอดจนต้องเป็นฝ่ายริเริ่มเสนอแนะนโยบาย ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสภาพท้องที่ รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศของรัฐบาลอีกด้วย ในระดับอำเภอตัวจักรสำคัญในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวมาแล้ว ปลัดอำเภอซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ จึงเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่ง